

Turkish Studies Educational Sciences

Volume 14 Issue 2, 2019, p. 55-71
DOI: 10.7827/TurkishStudies.14845
ISSN: 2667-5609
Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi

✍ *Received/Geliş: Ocak 2019*

✓ *Accepted/Kabul: Nisan 2019*

✍ *Referees/Hakemler: Doç. Dr. Mustafa BAŞARAN - Doç. Dr. Mustafa ULU – Doç. Dr. Zekerya BATUR*

This article was checked by iThenticate.

WINDOW TEKNİĞİNİN METİN ÖZETLEME BECERİSİNİN GELİŞİMİNE KATKISI*

*Erol DURAN** - Şeyma ÖZDİL****

ÖZET

Bu araştırma, Asaro-Saddler, Muir-Knox ve Meredith (2018) tarafından geliştirilen WINDOW tekniğinin ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin metin özetleme becerilerine olan katkısını belirlemeyi amaçlamaktadır. WINDOW tekniği, ana fikri yazma, önemli bilgileri belirleme, olgu, neden ve fikirleri listeleme, cümle oluşturma, geçiş kelimeleri kullanarak cümleleri düzenleme, bitiş cümlesi yazma aşamalarından oluşan bir özetleme tekniğidir. Özel gereksinimli lise öğrencileri için geliştirilen bu teknik, öğrencilerin sınıf seviyesine ve araştırmanın amacına hizmet edecek şekilde düzenlenmiştir. Araştırmada eylem araştırması deseni kullanılmış ve iki çalışma grubu yer almıştır. Birinci çalışma grubu, Uşak il merkezinde bir ilkokulun dördüncü sınıfında öğrenim gören ve kolay ulaşılabilir örneklem seçim tekniğiyle belirlenen 24 öğrenciden oluşmaktadır. İkinci çalışma grubu ise birinci çalışma grubu öğrencileri arasından özetleme becerilerinin düzeyi dikkate alınarak tabakalı örnekleme tekniği ile seçilmiş 10 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri, nicel ve nitel veri toplama araçlarıyla toplanmıştır. Veriler, öyküleyici metinler, öğrenci ürünleri (özet metinleri), yarı yapılandırılmış görüşme formu ve araştırmacı günlüğü aracılığıyla toplanmıştır. Birinci ve ikinci alt amaca yönelik toplanan verilerin analizinde, ilişkili örneklemler t testi kullanılmıştır. Üçüncü ve dördüncü alt amaçlara ilişkin elde edilen veriler ise betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Araştırmanın sonunda WINDOW tekniğinin öğrencilerin özetleme becerilerinin geliştirilmesi üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

* Bu çalışma, Doç. Dr. Erol Duran'ın danışmanlığında, Şeyma Özgül tarafından hazırlanan yüksek lisans tezine dayalı olarak üretilmiştir.

** Doç. Dr., Uşak Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, E-posta: erol.duran@usak.edu.tr

*** Yüksek Lisans Öğrencisi, Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, E-posta: seymazdl@gmail.com

Anahtar Kelimeler: Özetleme, Yazma Stratejileri, WINDOW tekniği

CONTRIBUTION OF WINDOW TECHNIQUE TO THE DEVELOPMENT OF TEXT SUMMARIZING SKILLS

ABSTRACT

This study aims to determine the contribution of WINDOW technique developed by Asaro-Saddler, Muir-Knox and Meredith (2018) to fourth grade students in text summarization skills. WINDOW technique is a summary technique of writing the main idea, defining important information, listing case-facts and ideas, creating sentences, editing sentences using passing words, writing the last words. Developed for high school students with special needs, this technique has been designed to serve students' grade levels and the purpose of the research. In the research, the action research design was used and two study groups were included. The first study group consisted of 24 students who study in the fourth grade of a primary school in Uşak province and were determined by the easy-to-use sampling method. The second study group consisted of 10 students selected from the first study group by using layered sampling technique, taking into account of the level of summarization skills. Data were collected by means of quantitative and qualitative data collection tools. The data were collected through narrative texts, student products (summary texts), semi-structured interview form and researcher's diary. In the analysis of the data collected for the first and second sub-purpose, the associated samples t test was used. The data obtained for the third and fourth sub-purpose were analyzed by descriptive analysis technique. At the end of the study, it was concluded that WINDOW technique was effective in developing students' summarization skills.

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction

Reading and comprehending skills are very important in social and academic achievements of individuals. After the necessary knowledge and skills are gained by the teachers, students are expected to comprehend and express a text they read. One of the methods of expression is the text summarization. Summarizing facilitates the comprehending of the text as well as the reading of the text. Besides, summarizing can be said to be related to many areas like reading. In the studies conducted, it is seen that teacher candidates and students are weak or moderate in terms of applying summarization strategies. Therefore, summarization is an area that needs attention. Various techniques can be used to effectively teach and improve the ability to summarize. Some of these techniques are graphic editors, animation, abstract frames, note taking, matrix, WINDOW. The WINDOW technique is organized by Asaro-Saddler, Muir-Knox and Meredith

(2018). Whether it is effective in developing text comprehension and reading comprehension skills of individuals with special needs. It has been found that the technique has a positive effect on both skills.

The aim of this study is to investigate the contribution of WINDOW technique to fourth grade students' text summarization skills. The sub-purposes are:

1. What is the contribution of WINDOW technique to the development of text summarization skills of fourth grade students?
2. How does the WINDOW technique contribute to the level of remembering a text read by fourth grade students?
3. What do students think about WINDOW technique?
4. What happened during the application of WINDOW?

Method

In this study, it is aimed to determine the contribution of WINDOW technique to text summarizing skills. The action research design was used. Two different study groups were formed. The first study group consisted of 24 students in the fourth grade of a primary school in Uşak city center and selected by easy-to-use sample selection technique. The second study group consisted of 10 students selected from the first study group by using stratified sampling technique considering the criterion of academic achievement. In order to reveal the students' views on WINDOW technique, a study group of 10 people was formed by considering the level of students' summarizing skills.

Eight texts were used in the study. In determining the texts, expert opinion was received about the suitability of the text to of the fourth grade students in a primary school. The data for the first and second sub-purposes of the study were collected through the WINDOW technique paper. Student products were controlled by three classroom teachers through the scoring key. The data for the third sub-aims were collected through semi-structured interview form and interview voice recordings. The data for the fourth sub-purpose were obtained through the researcher diary held by the researcher / practitioner at all stages. In the interview form, the students' willingness to write a summary, questions about the technique and questions about the desire to re-use the technique were included, and recordings were recorded with the students during 3-4 minutes.

The data collected for the first and second sub-purposes of the study were interpreted by the paired samples t test. The findings obtained from the interview and the researcher diary for the qualitative part of the research were presented with descriptive analysis technique.

Findings

According to the findings obtained from the study, WINDOW technique is an effective technique for gaining text summarizing skills. Findings obtained from the research are as follows:

- According to the results of the pre- and post-application scores of the fourth grade students, the difference between the students' scores was statistically significant.

- According to the results of the fourth grade students' scores before and after the application (pre-test and without technical summary), the difference between the students' scores was statistically significant.

- According to the results of the fourth grade students summarizing the same text and summarizing what they remembered without text, the difference between the students' summary scores was statistically significant.

- It was seen that the students found summarizing with the window technique more fun and easier and they liked the technique. In addition, it was found that they considered that it was necessary to summarize in daily life and had a positive attitude towards summarizing.

- Findings from the research diary written by the researcher during the application show that the stages of the technique and the process are not coercive. In addition, it was observed that students' participation in the course and learning awareness increased during the application.

Conclusion and Suggestions

There was a significant increase in comparison of the pre- and post-application summarization scores of the study. It has been observed that students use their summarizing strategies more effectively, such as making progress, deleting, generalizing, expressing, reflecting the main idea correctly. These findings indicate that WINDOW technique is effective in developing students' summarizing skills.

In a study, it was concluded that story maps contribute to the summarizing skills of primary school third year students (Arslan, 2017). In a study conducted by Şahin (2012) in which the effect of story map technique was analyzed, it was concluded that the use of technique has an effect on summarizing and finding main ideas. These results support the conclusion that summarization instruction using WINDOW of technique is effective. When the summary texts of the students were examined, it was seen that the level of recall was high. This finding shows that WINDOW technique is effective on students' success in recalling and summarizing. The findings obtained from the researcher diary during the application show that the stages of the technique and the process are not compelling. In addition, it was observed that students' participation in the course and learning awareness increased during the application. This result supports other findings regarding the effectiveness of the technique.

The findings of the study show that WINDOW technique has a positive effect on text summarizing ability. According to the results of the study, it is seen that WINDOW technique is effective in the development of summarizing skill. Therefore, it is thought that it will be useful to use in Turkish lessons.

Keywords: Summarizing, Writing Strategies, WINDOW technique

1. GİRİŞ

Dört temel dil becerisinden biri olan okuma, insanların hayatında önemli bir yere sahiptir. Başta iletişim olmak üzere birçok alanda karşılaşılan bu becerinin kazanımı, harfleri doğru seslendirme ile başlar. Öğrencilere sırasıyla okuma, okuduğunu anlama ve okuduğunu ifade etme becerileri doğru bir şekilde öğretilmelidir. Öğrencilerin ilkokulda harfleri yalnızca seslendirmeleri ve bilinçsizce yazmaları, ilerleyen dönemlerde okuma ve yazma isteksizliğine sebep olmakla birlikte akademik başarısızlığı da beraberinde getirmektedir. Bu nedenle okuma, yazma gibi beceriler öğrencilerin severek ve doğru bir şekilde yaptıkları eylem hâline getirilmelidir.

Öğretmenler, öğrencilerin okuduğunu anlama ve özetleme becerilerinin gelişimi için etkili ve çeşitli tekniklere ihtiyaç duymaktadırlar. Bu çalışmada, metin özetleme tekniklerinden biri olan WINDOW tekniği ile metin özetleme becerisinin geliştirilmesi açıklanmaya çalışılmıştır.

1.1. Metin Özetleme

Metinler, okuma eylemi ve okur arasındaki etkileşimi diri tutan ve eğitimin felsefesine, amacına hizmet eden bir eğitim aracıdır. Bireylerin sosyal ve akademik başarılarında okuma ve anlama becerilerinin dâhil olduğu döngü büyük önem taşımaktadır. Öğretmenler tarafından gerekli bilgi ve beceriler kazandırıldıktan sonra öğrencilerin okudukları bir metni anlamaları ve bunu ifade etmeleri beklenir. İfade etme yöntemlerinden biri ise metni özetlemedir.

Özetleme, bir metnin, kitabın, sözlü anlatımın veya filmin detay ve önemsiz bilgilerinin çıkarılmasıyla metnin bütünlüğü korunarak yeniden oluşturulmasıdır (Kuşdemir ve Güneş, 2014, s. 89; Beydoğan, 2010, s.14). Bir diğer ifadeyle özetleme, kişinin kendi cümlelerini kullanarak anlatılanları kısaca ifade etmesidir (Erdem, 2012, s. 37; Karatay ve Okur, 2012, s. 402; Ülper, 2010, s. 133; Yıldız, Okur, Arı ve Yılmaz, 2008, s.217). Sözlü ve yazılı olarak yapılan özetleme, gerekli kuralların uygulanması ile gerçekleştirilir (Garner, 1987, s.301). Özetleme yapılırken metnin ana fikri doğru ifade edilmeli, anlam bütünlüğü korunmalı, gerektiği ölçüde silme ve genişletme işlemi yapılarak bilgilerin gerekli ve gereksiz kısımları ayırt edilmelidir (Epeçan, 2018, 622; Akyol, 2010, s.50; Senemoğlu, 2002, s.569). Özetleme yaparken gerekli görülen bu stratejilerin öğretiminde dikkat edilmesi gereken noktalar vardır. Öğretim aşamasında özellikle küçük yaş düzeyindeki öğrenciler için kısa, kolay ve karmaşık olmayan metinler tercih edilmeli ve özet yazarken öğrencilerin metne bakmalarına izin verilmelidir (Anderson, Hidi ve Babadoğan, 1991).

Özetleme, okunan bir metnin anlaşılmasını kolaylaştırdığı gibi metnin anlayarak okunmasını da destekler. Ayrıca okuduğunu anlama yanında özetlemenin birçok alanla ilişkili olduğu söylenebilir. Yapılan çalışmalarda (Ma'rifah, Nurweni ve Suparman, 2017; Marzec-Stawiarska, 2016; Khoshsima ve Tiyar, 2014; Demirel ve Deneme, 2012; Majors, 2009; Moore ve Lo, 2008; Çıkrıkçı, 2008; Deneme, 2008, 86-87; Duke ve Pearson, 2008, s. 221; Belet ve Yaşar, 2007; Rinehart, Stahl ve Erickson 1986) özetlemenin yazmaya karşı tutum, okuduğunu anlama ve hatırlama gibi alanlarla ilişkilendirildiği görülmektedir. Bu anlamda önemli bir beceri olduğu söylenebilen özetleme becerisinin öğretilmeye değer olduğu düşünülmektedir.

Kintsch, Steinhart, Stahl, LSA Research Group (2000), özetlemenin öğrencilere öğretiminde birçok avantajı da beraberinde getirdiğini şu şekilde belirtmiştir:

- Özetleme, yalnızca açıklayıcı yazma uygulamaları için değil aynı zamanda önemli bilgiyi, ana fikri ayırmak gibi beceriler için de destekleyici bir nitelik sunar.

- Belirli bir amaç doğrultusunda özetlemek, ilgili bilgiye yönelik analiz yapmayı ve derin düşünmeyi beslemektedir.
- Özetleme, karmaşık bir yapının doğru bir şekilde anlaşılmasının ve başkalarıyla paylaşılmasının bir yoludur.
- Bir içeriği doğru ve açık bir şekilde ifade etmeyi gerektiren özetleme, bu süreçte kelime/cümle ekleme ve silmeden ziyade çeşitli fikirleri birleştirerek ifade etme ve ayrıntıları genelleyerek anlatma gibi üst düzey stratejileri geliştirici bir görev taşımaktadır.
- Özetleme, testte şıklar arasında karar vermek, kapalı uçlu sorulara kısa cevap vermek gibi durumlardan daha çok aktif anlama gerektiren bir beceridir. Bu nedenle yeni bilgiyi inşa etmek, öğrenilen bilginin anlaşılıp anlaşılmadığını değerlendirmek için özgün bir yöntemdir.

Yapılan çalışmalarda (Ulusoy ve Altun, 2018; Aktaş ve Bayram, 2017; Bahap ve Baydık, 2016; Bulut, 2016; Doğan ve Özçakmak, 2014; Bulut ve Akyol, 2014; Eyüp, Stebler ve Uzuner-Yurt, 2012; Karatay ve Okur, 2012; Yazıcı- Okuyan ve Gedikoğlu, 2011) öğretmen adayları ve öğrencilerin özetleme stratejilerini uygulama açısından zayıf ya da orta düzeyde oldukları sonucu, özetlemenin ilgilenilmesi gereken bir alan olduğunu göstermektedir. Bir öğrenme stratejisi olan özetleme, öğrencilere etkili bir şekilde öğretilmeli ve önemi hissettirilmelidir. Öğrencilere özetleme becerisinin ve stratejilerinin etkili bir şekilde kazandırılması için çeşitli teknikler kullanılabilir. Bu tekniklerden bazıları grafik düzenleyiciler, canlandırma, özet çerçeveleri, not alma, matris, WINDOW gibi tekniklerdir.

1.2. Metin Özetleme Tekniği Olarak WINDOW Tekniği

Duygu ve davranış bozukluğu olan öğrencilerin özetleme becerilerinin geliştirilmesi amacıyla Saddler, Asaro-Saddler, Moeayert ve Ellis-Robinson (2016) tarafından geliştirilen WIN Tekniği, öğrencilerin özetleme becerilerinin gelişmesinde olumlu etkide bulunmuştur. Aynı teknik Asaro-Saddler, Muir-Knox ve Meredith (2018) tarafından düzenlenerek özel gereksinimli bireylerin metin özetleme ve okuduğunu anlama becerilerinin geliştirilmesinde etkililiğinin belirlenmesi amacıyla WINDOW tekniği halini almıştır. WINDOW tekniğinin basamakları şu şekildedir:

W: Ana fikri yazma, I: Önemli bilgileri belirleme, N: Olguları, nedenleri ve fikirleri listeleme, D: Cümle kurma, O: Geçiş kelimeleri kullanarak cümleleri düzenleme, W: Bitiş cümlesi yazma.

Aşamaları

Bu çalışma için WINDOW tekniği, öğrenci seviyesine hitap edecek, uygulama sürecine hizmet edecek şekilde düzenlenmiş ve aşamaları şu şekilde belirlenmiştir:

- Teknik hakkında bilgi verme: Öğretmen tarafından öğrenciler çalışmanın amacından haberdar edilir, teknik hakkında bilgi verilir ve uygulamada izlenecek adımların bulunduğu planlama çizelgesi öğrencilere sunulur.
- Ana fikri yazma: Metin öğrenciler tarafından sessiz ve öğretmen tarafından sesli bir şekilde okunur. Öğrenciler tarafından metnin ana fikri ifade edilir. Bu aşamadan itibaren öğrencilerin birden fazla kâğıt kullanabilmeleri sağlanır.
- Önemli bilgileri belirleme: Öğrenciler tarafından sessizce ve öğretmen tarafından sesli bir şekilde okunan metinde önemli görülen yerlerin okuma esnasında ya da ikinci okumada altı çizilir.

- Olguları, nedenleri ve fikirleri sıralama: Bir önceki aşamada altı çizilen metindeki olay, olgu, neden ve düşünceler numaralandırılarak ayrıntıların anlaşılması için olay akışına uygun bir şekilde listelenir.
- Cümle kurma: Oluşturulan ve sıralanan maddeler cümleler hâlinde ifade edilir. Yani özetleme yapılır. Bu aşamada öğrenciler, metni kendi cümleleriyle ifade edebilmeleri için desteklenir.
- Geçiş kelimeleri kullanarak cümleleri düzenleme: Birbirinden bağımsız gibi görünen cümleler metnin bütünlüğünü koruyacak ve kısaca ifade edilebilmesini sağlayacak şekilde birleştirilir.
- Bitiş cümlesi yazma: Tüm yazılanlar incelenir, metnin ana fikrini içeren bir cümle ile tamamlanır.
- Özet metnini değerlendirme: Son aşama olarak öğrencilerden kontrol amacıyla kendilerine yansıtıcı sorular sormaları, düzeltme yapmaları istenir ve süreç tamamlanır. Sorulması planlanan yansıtıcı sorular şunlardır: “Ana fikri ifade ettim mi?”, “Yazarın anlatmak istediği olayları, nedenlerini ve düşüncelerini sırasına uygun olarak yazdım mı?”, “Özet metni kendi cümlelerimden mi oluşuyor?”, “Cümleleri geçiş kelimeleriyle uygun şekilde birleştirdim mi?”, “Sonuç cümlesini ana fikre uygun bir şekilde oluşturdum mu?”.

1.3. Araştırmanın Önemi

Özetleme, içinde okuma, okuduğunu anlama, yazma gibi birçok beceriyi barındıran bir eylemdir. Günlük hayatta iletişim başta olmak üzere birçok alanda karşılaşılan bir beceri olması nedeniyle özetlemenin etkili bir şekilde kazanılması gerekmektedir.

İlkokulda olay unsurları, ana fikir, yardımcı fikir, karakter, yer, zaman belirleme gibi alıştırmalara ders kitaplarında 5N1K etkinlikleri ile yer verilmektedir. Ayrıca özetleme becerisinin stratejilerinin ilkökul dördüncü sınıfa kadar kazanımlarda yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda öğretimi önceden başlamış olan özetlemenin dördüncü sınıfta etkili bir şekilde kazandırılmasında özetleme tekniklerinin önem taşıdığı düşünülmektedir.

Öğrencilerin özetleme becerilerinin geliştirilmesine yönelik alan yazında yapılan çalışmaların sayıca az olduğu görülmektedir. Araştırmada etkililiği saptanmak istenen WINDOW tekniğinin basamaklarının öğrencilerin özetleme becerilerinin geliştirilmesinde doğrudan ve dolaylı olarak olumlu etkide bulunacağı, öğretmenler ve ders kitapları için kullanımının önerilebileceği düşünülmektedir. Yalnızca özetleme becerisiyle kalmayıp cümle oluşturma, okuma stratejileri kullanma, okuduğunu anlama, ana fikri tespit etme, önemli olayları ayırt edebilme, kısaca ifade etme ve kişinin kendi cümlelerini oluşturmasına fırsat verme gibi çeşitli öğrenmelere de hitap ettiği düşünülen WINDOW tekniğinin Türkçe Eğitimi alanına katkı sağlayacağı ve yapılacak olan çalışmalara ışık tutacağı öngörülmektedir.

1.4. Araştırmanın Amacı ve Alt Amaçları

Bu çalışmanın amacı WINDOW tekniğinin ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin metin özetleme becerilerine olan katkısını araştırmaktır. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır:

- WINDOW tekniğinin ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin metin özetleme becerilerinin gelişimine katkısı nasıldır?

- WINDOW tekniğinin ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin okudukları bir metni hatırlama düzeylerine katkısı nasıldır?
- Öğrencilerin WINDOW tekniğine ilişkin görüşleri nasıldır?
- WINDOW tekniğinin uygulanma sürecinde neler yaşanmıştır?

2. YÖNTEM

Bu çalışmada WINDOW tekniğinin metin özetleme becerilerine katkısının belirlenmesi amacıyla nitel ve nicel bulguları barındıran eylem araştırması deseni kullanılmıştır. Eylem araştırması genel olarak sorunu tespit etme, tanımlama, sorunlara yönelik çözüm geliştirme, çözümleri uygulama, sonuçları değerlendirme, hedefe erişim doğrultusunda paylaşma veya çözüm önerilerini tekrar gözden geçirme adımlarından oluşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 298; Aksoy, 2003, s. 481-484).

Yürütülen eylem araştırmasının uygulama sürecindeki işlem basamakları şu şekildedir:

- Alan yazın tarama
- Araştırma konusunu ve problem durumunu belirleme
- Eylem araştırması için soruları belirleme
- Uygulama öncesi mevcut düzeyi tespit etme
- Çözüm üretme ve eylem planı geliştirme
- Eylem planını uygulama
- Verileri çözümlenme
- Paylaşma

2.1. Çalışma Grubu

Araştırma için iki farklı çalışma grubu oluşturulmuştur. Birinci çalışma grubu, Uşak il merkezinde bir ilkökulun dördüncü sınıfında öğrenim gören ve kolay ulaşılabilir örneklem seçim tekniğiyle belirlenen 24 öğrenciden oluşmaktadır. İkinci çalışma grubu ise birinci çalışma grubu öğrencileri arasından akademik başarı ölçütü dikkate alınarak tabakalı örneklem tekniği ile seçilmiş 10 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada öğrencilerin WINDOW tekniği hakkındaki görüşlerini ortaya koymak amacıyla özetleme becerilerinin düzeyi dikkate alınarak orta ve yüksek düzeyde başarı gösteren öğrencilerden (3_(orta) + 7_(yüksek) olmak üzere) 10 kişilik çalışma grubu oluşturulmuştur. Belirli bir oran dâhilinde grubun tamamını temsil etmesi sebebiyle bu grup için tabakalı örneklem tekniği kullanılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin gerçek isimleri saklı tutularak Ö1, Ö2, ..., Ö10 şeklinde kodlanarak sunulmuştur.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada sekiz metin kullanılmıştır. Metinler belirlenirken ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin seviyesine uygunluğu konusunda uzman görüşü alınmıştır. Araştırmanın birinci ve ikinci alt amacına yönelik veriler öğrenci ürünleri (özet yazıları), WINDOW tekniği çalışma kâğıdı aracılığıyla toplanmıştır.

Üçüncü alt amaca yönelik veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Dördüncü alt probleme ilişkin veriler ise tüm aşamalarda araştırmacı/uygulamacı tarafından tutulan araştırmacı günlüğü aracılığıyla elde edilmiştir. Görüşme formunda öğrencilerin özet yazma istekliliği, teknik hakkındaki görüşleri ve tekniği tekrar kullanma isteğine yönelik sorular yer almış, öğrencilerle 3-4 dakikalık görüşme yapılarak ses kaydına alınmıştır.

2.3. Uygulama Süreci

Araştırma, ilkökul dördüncü sınıf öğrencileri ile haftada ikişer saat olmak üzere sekiz haftalık süreçte gerçekleştirilmiştir. Araştırma sürecinin ilk aşamasında, araştırma için gerekli izinler alınmıştır. Daha sonra çalışma dışındaki bir grup öğrenci tarafından özetlemede yapılan hataların belirlenmesi amacıyla ders kitabında yer alan bir metin özetlenmiştir. Öğrencilerin ana olayı, karakterleri, olay ve zaman bilgilerini, olay akışını ve örgüsünü doğru bir şekilde ifade edemedikleri, detay bilgiye sıklıkla yer verdikleri ve metinden doğrudan alıntı yaptıkları tespit edilmiştir.

Tespit edilen hatalardan yola çıkılarak etkili olabileceği düşünülen WINDOW tekniği aracılığıyla özetleme becerilerinin geliştirilmesine yönelik eylem planı hazırlanmıştır. Çalışma grubu belirlendikten sonra diğer veri toplama araçları hazırlanmış ve uygulama süreci planlanmıştır. İlk hafta öğrenciler, süreçten haberdar edilerek mevcut durumlarının tespit edilmesi amacıyla verilen bir metni özetlemişlerdir. Bu aşamada metinlerin birer kez öğrenciler tarafından sessiz, sınıf öğretmeni tarafından sesli okunması sağlanmıştır. Ardından dört hafta boyunca öğretim süreci gerçekleştirilmiş, süreçte öğrencilere tekniğin kullanımı ve özetleme stratejileri anlatılmıştır. Tüm öğretim uygulamalarında öğrencilerin teknik için oluşturulan çalışma kâğıdını doldurmaları sağlanmış, araştırmacı tarafından dört metinde de özet yazma işi öğrencilerin katılımıyla ve araştırmacının tahtaya yazması ile gerçekleştirilmiştir. Öğretimin ardından öğrencilerden teknik çalışma kâğıdı, metin ve kâğıt verilerek özet yazmaları istenmiş, iki metin üzerinden uygulama yapılmış, son test olarak adlandırılmıştır. Son testin ardından tekniğin çalışma kâğıdı çıkarılarak öğrencilere yalnızca metin ve kâğıt verilmiş, iki uygulama da bu şekilde yapılmış, tekniksiz özetleme olarak adlandırılmıştır. Tekniğin hatırlama düzeyine olan etkisinin tespit edilmesi amacıyla öğrencilere son testten yirmi bir gün sonra son testte verilen metinlerden biri belirlenmiş ve öğrencilerden metni hatırladıkları kadarıyla özetlemeleri istenmiştir. Tüm uygulamalar tamamlandıktan sonra öğrencilerin özetleme becerilerinin düzeyi dikkate alınarak belirlenen öğrencilerle görüşme yapılmış, ses kaydı alınmıştır. Araştırmacı, aşamaların tamamında yaşananları günlüğe kaydetmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın birinci ve ikinci alt amacına yönelik toplanan veriler, ana olayı doğru, akışına uygun ve eksiksiz ifade etme, metinde geçen karakterleri, yer ve zaman ifadelerini doğru bir şekilde kullanma, önemli bilgiyi önemsiz bilgiden ayırma, detay bilgiyi çıkarma, ana fikir ve yardımcı fikirleri doğru bir şekilde birleştirme durumlarının gözetildiği puanlama anahtarı ile üç sınıf öğretmeni tarafından kontrol edilmiştir. Ardından ilişkili örneklem t testi ile yorumlanmıştır. Araştırmanın nitel kısmı için yapılan görüşmeden ve araştırmacı günlüğünden elde edilen bulgular ise betimsel analiz tekniği ile sunulmuştur.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Çalışmadan elde edilen veriler ışığında bulgular, alt problem sırası dikkate alınarak açıklanmıştır.

3.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi olan “WINDOW tekniğinin ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin metin özetleme becerilerinin gelişimine katkısı nasıldır?” sorusuna yönelik bulgular Tablo 1 ve 2’de sunulmuştur.

3.1.1. Öğrencilerin ön test ve son test puanlarının karşılaştırılması

Araştırmanın çalışma grubundaki öğrencilerin özetleme becerilerine ilişkin ön test son test karşılaştırılmasına yönelik ilişkili gruplar t testi sonuçları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma grubunun özetleme becerilerine ait ön test-son test ilişkili gruplar t testi sonuçları

Uygulama	\bar{X}	n	ss	sd	t	p
Ön test	42,86	24	10,357	23	-10,537	,000
Son test*	74,06	24	17,286			

*Öğrencilerin teknik kullanarak yazdıkları özet metinlerinin puanlarını temsil etmektedir.

Tablo 1’de yer alan ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin uygulama öncesi ve sonrası puanlarının sonuçlarına göre öğrencilerin özetleme puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (t:-10,537, p<.05). Öğrencilerin uygulama sonrası başarı puanları (X=74,06), uygulama öncesi başarı puanlarına (x:42,86) göre istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgu, WINDOW tekniğinin öğrencilerin özetleme becerilerinin gelişimine katkı sağladığını göstermektedir.

3.1.2. Öğrencilerin ön test ve tekniksiz özetleme puanlarının karşılaştırılması

Araştırmanın çalışma grubundaki öğrencilerin özetleme becerilerine ilişkin ön test ve tekniksiz özetleme puanlarının karşılaştırılmasına yönelik ilişkili gruplar t testi sonuçları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Çalışma grubunun ön test-tekniksiz özetlemeye ait ilişkili gruplar t testi sonuçları

Uygulama	\bar{X}	n	ss	sd	t	p
Ön test	42,86	24	10,357	23	-13,491	,000
Tekniksiz özetleme*	77,92	24	11,631			

*Öğrencilerin teknik kullanmadan yazdıkları özet metinlerinin puanlarını temsil etmektedir.

Tablo 2’de yer alan ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin uygulama öncesi ve sonrası (ön test ve tekniksiz özetleme) puanlarının sonuçlarına göre öğrencilerin özetleme puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (t:-13,491, p<.05). Öğrencilerin uygulama sonrası başarı puanları (X=77,92), uygulama öncesi başarı puanlarına (X=42,86) göre istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgu öğrencilerin teknik kullanmadan yaptıkları özetlemenin de başarılı olmasıyla tekniğin özetleme becerisinin gelişimine olan katkısını göstermektedir.

3.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “WINDOW tekniğinin ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okudukları bir metni hatırlama düzeylerine katkısı nasıldır?” sorusuna yönelik bulgular Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Çalışma grubunun hatırlama düzeylerine ait ilişkili gruplar t testi sonuçları

Uygulama	\bar{X}	n	ss	sd	T	p
Özetleme*	71,67	24	22,235	23	2,792	,010
Hatırlama	59,48	24	28,874			

* Son test puanlarının belirlenmesi amacıyla öğrencilerden iki metni özetlemeleri istenmiş, ardından bu metinlerden yalnızca birinin hatırlanma düzeyi tespit edilmiştir. Bu ifade öğrencilerin son test aşamasında kullanılan metinden almış oldukları son test puanlarını yansıtmaktadır.

Tablo 3'te yer alan ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin aynı metni özetleme ve metin olmadan hatırladıklarını özetleme puanlarının sonuçlarına göre öğrencilerin özetleme puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t:2,792, p<.05$). Öğrencilerin okudukları bir metni özetleme puanları ($X=71,67$), metni hatırladıkları kadarıyla özetleme puanlarına ($X=59,48$) göre istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde daha yüksek bulunmuştur. Tabloda sunulan puanlar göz önünde bulundurulduğunda WINDOW tekniğinin hatırlamaya katkı sağladığı görülmektedir. Puanlardaki düşüşün kabul edilebilir bir düzeyde olduğu söylenebilir.

3.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan “Öğrencilerin WINDOW tekniğine ilişkin görüşleri nasıldır?” sorusuna yönelik veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Bulgular sıralanarak yorumlanmıştır.

3.3.1. Birinci soruya yönelik görüşler

Öğrencilerin ara sıra özetleme yapmak isteyip istemediklerine dair yöneltilen soruya “özetlemeyi sevdiğim, bazı zamanlarda yapmak istedikleri, özetleme becerilerini geliştirme ihtiyacı duydukları, günlük hayatta önemli gördükleri” ile ilgili cevaplar verdikleri görülmüştür. Öğrenci cevaplarından bazıları şu şekildedir:

Ö5: İsterim. O da sevdiğim bir iş. Sadece sevdiğim için de değil aslında. Öğrendiğim için ve bazı yerlerde bana yardımcı olacağı için. Mesela sınavlarda, günlük hayatımızda...

Ö6: Evet. Mesela birine bir şey anlatırken hepsini uzun uzun anlatmak yerine kısa bir şekilde doğru olanı anlatmak için özeti öğrenmemiz gerekir. Bu da bize yardımcı olur.

Ö9: Evet. Çünkü bir metni uzunsa ona kısa bir şekilde karşıdaki kişiye anlatabilirim. Daha kolay olabilir. Daha az vaktimi alır.

Cevaplar incelendiğinde öğrencilerin genellikle kısaltarak anlatma durumunu günlük hayat örnekleriyle açıkladıkları görülmüştür. Bu durum öğrenciler tarafından özetleme becerisinin önemini benimsendiğini göstermektedir.

3.3.2. İkinci soruya yönelik görüşler

Öğrenciler, kullanılan WINDOW tekniğinde beğendikleri ve beğenmedikleri kısımlara dair yöneltilen soruya verdikleri cevaplarda “tekniğin aşamalarını beğendiklerini, özet yazmayı kolaylaştırdığını ve daha eğlenceli hale getirdiğini” belirtmişlerdir. Öğrenci cevaplarından bazıları şu şekildedir:

Ö2: Beğendim. Bence altını çizdiğimiz yerler güzeldi çünkü özetleme daha kolay oldu. Bir de bitiş cümlesi benim özet yazmamda anlatmak istediğim şeyi... Bitiş cümlesini yazdık aklımızda kaldı. Ona göre daha kolay yazdım. Beğenmediğim bir yer yok.

Ö4: Beğendim. Çünkü hem özetlemenin daha kısa yolu hem de özetlerken daha iyi olduğunu düşünüyorum. Bence altını çizme ve bitiş cümlesi yazma kısmı güzeldi. Altını çizince bitiş cümlesini de daha kolay yazıyorduk. Onu yazınca da özeti de yazabildik. Beğenmediğim bir yeri yok.

Ö8: Beğendim. Bitiş cümlesi yazmayı ve geçen yerleri yazmayı. Çünkü bitiş cümlesini yazınca nasıl bitirmem gerektiğini gösteriyor birazcık daha güzel oluyor. Beğenmediğim yok. Bununla özetlemeyi sevdim.

Öğrencilerin cevaplarına bakılarak teknikte beğenmedikleri bir yerin olmadığı tespit edilmiştir. Öğrenciler bitiş cümlesi yazma ve olayları sıralama aşamalarını daha çok beğendiklerini

belirtmişlerdir. Bunun dışında ana fikir yazma, değerlendirme, altını çizme gibi aşamaların da beğenildiğine dair açıklamalar yer almıştır. Bu durum öğrencilerin severek ve faydasını hissederek uyguladıkları bir tekniğin etkililiğini göstermektedir.

3.3.3. Üçüncü soruya yönelik görüşler

Öğrencilere son olarak WINDOW tekniğini özetleme yaparken zaman zaman kullanmak isteyip istemedikleri sorulmuştur. Öğrencilerin tamamı WINDOW Tekniğini özetleme yaparken tekrar kullanmak istediklerini belirtmiştir. Öğrenci cevaplarından bazıları şu şekildedir:

Ö3: *İsterim çünkü hepsini söylemememiz gerekiyor ve sadece önemli yerlerini söylüyoruz onunla. Bu yüzden...*

Ö5: *İsterim. Çünkü daha iyi özet yazmamı sağlıyor. Ben siz gelmeden önce özet yazmayı çok bilmiyordum. Bu tekniği öğrendim ve özet yazmak daha kolaylaştı. Cümleleri sıraladığımızda ve kontrole göre düzelttiğimizde özeti daha güzel yazabiliyoruz.*

Ö8: *İsterim çünkü bazı şeyleri anlatmamı kolaylaştırıyor.*

Görüşler incelendiğinde öğrencilerin özetlemenin WINDOW tekniği ile daha da kolaylaştığına yönelik açıklamalar yaptığı ve tekniğin hizmet ettiği becerilere değindikleri görülmektedir. Bu bulgu WINDOW tekniğinin amacının öğrenciler tarafından anlaşıldığını göstermektedir.

3.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan “WINDOW tekniğinin uygulanma sürecinde neler yaşanmıştır?” sorusuna yönelik veriler araştırmacı günlüğü aracılığıyla toplanmıştır. Bulgular, araştırmacı günlüğünden alıntı yapılarak yorumlanmıştır.

Uygulama, ön test verilerinin toplanmasıyla başlamıştır. Ön testlerin sonrasında araştırmacı tarafından birinci anlatım gerçekleştirilmiş, özetlemenin günlük yaşamdaki yerine değinilerek önemi anlatılmış ve teknik tanıtılmıştır. Bu ders sürecinde öğrencilere okuma metni ve teknik çalışma kâğıdı dağıtılmıştır. İki ders süresince teknik uygulanarak anlatılmış, özet metni araştırmacı tarafından tahtaya yazılmıştır. Ayrıca akıllı tahtaya metin yansıtılarak aşamaların daha verimli geçmesi sağlanmıştır. Araştırmanın ikinci haftasında yapılan ilk anlatımda yaşanan olaylardan bazıları araştırmacı günlüğüne şu şekilde yansımıştır:

“...Öğrenciler ana fikri metnin başlığına bakarak tahmin etmeleri konusunda zorlandılar ve çekimser davrandılar. Katılım sağlamaları için cesaretlendirerek sesli bir şekilde akıl yürüttüm ve ana fikir konusunda hemfikir olup olmadıklarını anlamaya çalıştım. Çalışmada görseli olmayan metinler seçtiğimiz için bu tekniğin metinlerin ilk aşamasının uygulanmasına çok hizmet etmediğini gördüm. Bu nedenle tekniğin sonraki anlatımlarında -şekil, grafik ve görseller incelenerek ana fikir hakkında tahmin yürütülür- aşamasını, -okumanın sonrasında ana fikrin ifade edilmesi- şeklinde düzenledim.” (Araştırmacı, İkinci Hafta)

İlk anlatımda, öğrencilerin zorlandığı aşamalardan biri düzenlenmiştir. İkinci uygulamaya geçildiğinde öğrencilerin ders içi katılımın arttığı görülmüştür. Ayrıca öğrenciler zaman zaman istenmeyen davranışlar konusunda uyarılmıştır. Bu süreçte görevlilerin derste sınıfa girerek dolapla ilgilenmeleri ve öğrencilerin derse odaklanamamaları sebebiyle tekniğe yönelik özetleme ve değerlendirme aşaması son dakikalara bırakılmak zorunda kalmıştır. İkinci anlatımla ilgili yaşanan talihsiz durum araştırmacı günlüğüne şu şekilde yansımıştır:

“...Ancak sonra tekrar gelip başka dolap getirdiler ve matkap kullanarak öğrencilerin dikkatlerinin dağılmasına sebep oldular. Bu nedenle özet metnini son dakikalarda bitirebildim ve değerlendirme aşamasını gerçekleştiremedim.” (Araştırmacı Üçüncü Hafta)

İkinci anlatımın ardından bir hafta sonra üçüncü anlatım gerçekleştirilmiştir. Bu anlatımda öğrencilerin derse katılımlarının arttığı görülmüştür. Bu durum anlaşılmayan yerlerin belirlenmesini kolaylaştırmıştır. Aşamalar hakkında zaman zaman tartışmalar gerçekleştirilmiş, öğrencilerin zorlandığı altını çizme ve olayları listeleme aşamasına vurgu yapılmıştır. Ayrıca bu haftada öğrencilerin özellikle önemli bilgiyi önemsizden ayırma konusunda daha doğru kararlar verdikleri gözlenmiştir. Önceki haftalarda olduğu gibi değerlendirme aşaması öğrencilerde son dersin verdiği yorgunluk sebebiyle verimli bir şekilde gerçekleştirilememiştir. Bu durum araştırmacı günlüğüne şu şekilde yansımıştır:

“...Öğretmenin isteği doğrultusunda çalışmanın son dersler uygulanması sebebiyle sınıfın ilgisinin sık sık dağıldığı ve uyarılar nedeniyle ders süresinin çok verimli olmadığını düşünüyorum. Ama bu olumsuz duruma karşı daha önceki derslerde katılım sağlamayan öğrencilerin bu derste daha aktif oldukları görmek beni motive etti.” (Araştırmacı, Dördüncü Hafta)

Araştırmanın dördüncü anlatım uygulamasında da üçüncü anlatıma benzer durumlar yaşanmıştır. Anlatımların tamamlanmasıyla son test, tekniksiz özetleme ve hatırlama testleri süreçlerine geçilmiştir. Araştırmada test süreçleri ikişer kez yapılarak ortalama puanları alınmıştır. Öğrencilere ilk olarak metin, çizgili kâğıt ve teknik çalışma kâğıdı verilerek özet yazmaları istenmiş ve puanlanmıştır. Öğrencilerin genelinenin özet metinlerini bir ders saati içinde teslim ettikleri görülmüştür. İkinci son test sürecinde de aynı durum gerçekleşmiş ve öğrencilerden birinin metne bakmadan yazmaya çalıştığı görülmüştür. Metne bakabileceği konusunda hatırlatma yapılmıştır. Tekniksiz özetleme aşamasına geçildiğinde öğrencilere yalnızca özet metni ve kâğıt verilmiş, öğrencilerden metni okuduktan sonra özetlemeleri istenmiştir. Bu süreçte öğrencilerin tekniğe yönelik altını çizme, yazıyı değerlendirme aşamalarını gözle görülür bir şekilde uyguladıkları görülmüştür. Bu anlamda çalışma kâğıdı olmasa da teknik kullanımının özetleme yapılırken kullanılabilen bir teknik olduğu çıkarımı yapılabilir. İki kez uygulaması yapılan tekniksiz özetlemeden sonra son test ve hatırlama düzeyi arasında yirmi bir günlük sürenin dolmasıyla öğrencilere son testte özetledikleri metinlerden birinin ismi söylenerek hatırladıkları kadarıyla özetlemeleri istenmiştir. Öğrencilerin şaşırdukları ve çekimser yaklaştıkları görülse de kısa süre içinde özetlerini tamamlamışlardır. Hatırlama düzeyi uygulaması ile uygulama süreci tamamlanmıştır.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmada WINDOW tekniğinin ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin metin özetleme becerilerine katkısı, eylem araştırması deseni kullanılarak incelenmiştir. Tekniğin etkisinin yansıtılması amacıyla öğretim öncesi ve sonrası yapılan testlerin yanında öğrencilerle görüşme yapılmış, ayrıca araştırma süreci boyunca araştırmacı tarafından günlük tutulmuştur.

Araştırmanın uygulama öncesi ve sonrasındaki özetleme puanları karşılaştırıldığında önemli bir artış olduğu görülmüştür. Öğrencilerin kâğıtlarını puanlama sürecinde de ilerleme kaydettikleri, özet metinlerinde silme, genelleme, ifade etme, ana fikri doğru bir şekilde yansıtmaya gibi özetleme stratejilerini daha etkili kullandıkları görülmüştür. Bu bulgular, araştırmada katkısı belirlenmek istenen tekniğin öğrencilerin özetleme becerilerinin geliştirilmesinde etkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca *tekniksiz özetleme* olarak bulgularda sunulan, öğrencilerin tekniğe ait çalışma kâğıtları olmadan bir metni özetleme puanlarının, uygulama öncesine göre daha yüksek olduğu ve tekniğe

yönelik çalışma kâğıtları olmadan da özetleme stratejilerini doğru bir şekilde uyguladıkları görülmüştür. Bu durum, tekniğin uygulama süreci boyunca olduğu gibi tamamen uygulamadan çekildiğinde de etkisini sürdürdüğünü göstermektedir.

Benzer şekilde Tavşanlı ve Seban (2015) tarafından yapılan bir çalışmada, grafik örgütleyicilerin ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin bilgilendirici metinleri çözümü ve özetleme başarılarına etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda grafik örgütleyicilerin öğrencilerin özetleme becerilerinin gelişiminde etkili olduğu tespit edilmiştir. Karatay ve Güngör (2013) tarafından Türkçe öğrenen İranlı öğrencilerle yapılan bir çalışmada doğrudan öğretim stratejilerinin özetleme becerileri üzerinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Arslan (2017) tarafından yürütülen ilkokul üçüncü sınıf öğrencilerinin dinlediklerini özetlemede hikâye haritalarının etkisinin tespit edilmesi amaçlanan çalışmada tekniğin özetleme becerisi üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Hikâye haritası tekniğinin özetlemeye etkisinin incelendiği Şahin (2012) tarafından yapılan bir çalışmada da teknik kullanımının özetleme ve ana fikir bulma becerileri üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar teknik kullanılarak gerçekleştirilen özetleme öğretiminin etkili olduğu sonucunu desteklemektedir.

Araştırmada hatırlama düzeyinin tespit edilmesi amacıyla öğrencilerden, önceki uygulamalarda okunan bir metni özetlemeleri istenmiştir. Öğrencilerin özet metinleri incelendiğinde hatırlama düzeyi puanlarının yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgu WINDOW tekniğinin öğrencilerin özetleme başarısında olduğu gibi okunan bir metni hatırlamalarında da etkili olduğunu göstermektedir.

Aslan (2006) tarafından ilkokul dördüncü sınıflarla yürütülen çalışmada zihin haritası tekniğinin bilgilendirici metinleri anlama, özetleme ve hatırlama becerileri üzerinde etkisi incelenmiştir. Araştırmada zihin haritası tekniğinin anlama, özetleme ve hatırlama becerileri üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ede (2012) tarafından dördüncü sınıf öğrencileriyle yürütülen bir çalışmada da zihin haritası tekniğinin okuduğunu anlama ve hatırlama becerileri üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Tekniğin her iki beceri üzerinde de olumlu etkide bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar WINDOW tekniği ile yapılan özetleme öğretiminin okunan bir metni hatırlamada etkili olduğu sonucunu desteklemektedir.

Araştırmanın görüşme bulguları incelendiğinde öğrencilerin WINDOW tekniği ile özetleme çalışmalarının daha eğlenceli ve kolay olduğunu, tekniği beğendiklerini ifade ettikleri görülmüştür. Ayrıca özetlemeyi günlük yaşamda gerekli gördükleri ve özetlemeye karşı olumlu tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu bulgular tekniğin özetleme becerisi ile ilgili farkındalığın öğrencilerde oluştuğunu göstermekte, araştırmanın diğer bulgularını desteklemektedir. Göçer (2013) tarafından öğretmen adaylarının katılımcı olduğu bir çalışmada yazmaya karşı tutumun yazma becerisinin kazanımında ve gelişiminde etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tok ve Kandemir (2015) de yaptıkları bir çalışmada öğrencilerin yazmaya karşı sergiledikleri olumlu tutumun yaratıcı yazmaya katkıda bulunduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlar, görüşmelerde tespit edilen öğrencilerin özetlemeye karşı olumlu tutumunu desteklemektedir.

Uygulama süresince araştırmacı tarafından yazılan araştırmacı günlüğünden elde edilen bulgular, tekniğin aşamalarının ve sürecin zorlayıcı olmadığını göstermektedir. Ayrıca uygulama boyunca öğrencilerin derse katılımının ve öğrenme farkındalıklarının arttığı görülmüştür. Bu sonuç, tekniğin etkililiğine yönelik diğer bulguları desteklemektedir.

Diğer derslerde olduğu gibi Türkçe dersi için de öğrencilerin süreçte aktif olmasını sağlayan etkinliklerin, teknik ve yöntem kullanımının gerekli olduğu düşünülmektedir. Araştırmanın sonuçlarında WINDOW tekniğinin özetleme becerisinin gelişiminde etkili olduğu görülmektedir. Bu nedenle Türkçe derslerinde kullanılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

5. KAYNAKÇA

- Aksoy, N. (2003). Eylem araştırması: eğitimsel uygulamaları iyileştirme ve değiştirmede kullanılacak bir yöntem. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 9(4), 474-489.
- Aktaş, E. ve Bayram, B. (2017). Ortaokul öğrencilerinin okuduğunu anlamada özetleme stratejilerini kullanma becerilerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6(1), 346-360.
- Akyol, H. (2010). *Yeni programa uygun Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Anderson, V., Hidi, S. ve Babadoğan, C. (1991). Özetlemenin öğrencilere öğretimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 24(2), 587-594.
- Arslan, Ş. (2017). *Dinlediklerini özetlemede hikâye haritası yönteminin etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Asaro-Saddler K., Muir-Knox H. ve Meredith H. (2018). The effects of a summary writing strategy on the literacy skills of adolescents with disabilities. *Exceptionality*, 26(2), 106-118.
- Aslan, A. (2006). *İlköğretim okulu 4.sınıf öğrencilerinin bilgilendirici metinleri anlama özetleme ve hatırlama becerileri üzerinde zihin haritalarının etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bahap, K. Z. ve Baydık, B. (2016). Başarılı ve başarısız dördüncü sınıf okuyucularının okuduğunu anlama ve özetleme becerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 17(3), 317-346.
- Belet, Ş. D. ve Yaşar, Ş. (2007). Öğrenme stratejilerinin okuduğunu anlama ve yazma becerileri ile Türkçe dersine ilişkin tutumlara etkisi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 3(1), 69-86.
- Beydoğan, H. Ö. (2010). Okuma ve anlamayı etkileyen stratejiler. *Milli Eğitim*, 185, 8-21.
- Bulut, A. (2016). Ortaokul Öğrencilerinin Okuma Stratejileri Bilişsel Farkındalık Düzeyleri. *Turkish Studies*, 11(3), 625-644.
- Bulut, P. ve Akyol, H. (2014). Summarizing strategies of the primary school 5th grade students and teachers. *International Journal of Language Academy*, 2(4), 36- 48.
- Çıkrıkçı, S. S. (2008). İlköğretim öğrencilerinde özetleme becerisinin gelişimi. *Dil Dergisi*. 141, 19-35.
- Demirel, Ö. ve Deneme, S. (2012). Yabancı dilde yazma becerisinin gelişiminde özetleme tekniğinin öğretimi ve başarıya etkisi. *Dil Dergisi*, 157, 49-64.
- Deneme, S. (2008). *Yabancı dilde yazma becerisinin gelişiminde özetleme tekniğinin öğretimi ve başarıya etkisi*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Doğan, Y. ve Özçakmak, H. (2014). Türkçe öğretmen adaylarının dinlediğini özetleme becerilerinin değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(28), 153-176.
- Duke, N. K. ve Pearson, P. D. (2008). Effective practices for developing reading comprehension. *The Journal of Education*, 189(1-2), 107-122.
- Ede, Ç. (2012). *Zihin haritalama tekniğinin öğrencilerin Türkçe okuma metinlerini anlama, başarı ve öğrenmelerinin kalıcılığına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

- Epçaçan, C. (2018). Okuma ve Anlama Becerilerinin Öğretim Sürecine Etkisi Üzerine Bir Değerlendirme. *Turkish Studies*, 13(19), 615-630.
- Erdem, C. (2012). Türk dili ve edebiyatı öğretmen adaylarının özetleme stratejilerini kullanım tercihleri ve metin dil bilimsel bir özetleme çalışması. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1(3), 36-52.
- Eyüp, B., Stebler, M. Z. ve Uzuner-Yurt. (2012). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Özetleme Stratejilerini Kullanmadaki Eğilimleri. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1(1), 22-30.
- Garner, R. (1987). Strategies for reading and studying expository text. *Educational Psychologis*, 22(3-4). 299-312.
- Göçer, A. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarına göre yazma becerisinin ediniminde ve gelişiminde etkili olan unsurlar. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(24), 1-14.
- Karatay, H. ve Güngör, H. (2013). Doğrudan öğretim stratejilerinin yabancı dil olarak Türkçe öğrenen İranlı öğrencilerin metin özetleme becerilerine etkisi. *Akademik Hayatının 25. Yılında Türkçe Eğitimi Alanının İlk Profesörü (Edt.: D. Uçgun, A. Balcı)*. Ankara: Pegem Akademi. (297-326)
- Karatay, H. ve Okur, S. (2012). Öğretmen adaylarının öyküleyici ve bilgilendirici metinleri özetleme becerileri. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(7), 399-420.
- Khoshsima, H. ve Tiyyar, F. R. (2014). The effect of summarizing strategy on reading comprehension of Iranian intermediate efl learners. *International Journal of Language and Linguistics*, 2(3), 134-139.
- Kintsch, E., Steinhart, D., Stahl, G., LSA Research Group, Matthews, C., and Lamb, R . (2000). Developing summarization skills through the use of LSA-based feedback. *Interactive Learning Environments*, 8(2), 87-109.
- Kuşdemir, Y. ve Güneş, F. (2014). Doğrudan öğretim modeli'nin okuduğunu anlama becerilerine etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 86-113.
- Ma'rifah, U., Nurweni, A. and Suparman, U. (2017). Improving students reading comprehension through summarizing activity at second grade of smp muhammadiyah 1 sendang agung lampung tengah. *UNILA Journal of English Teaching*, 6(6).
- Majors, S. (2009). *Content analysis of four core basal programs: focusing on comprehension strategies (story structure, summarizing and the use of graphic organizers)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. The University of Alabama, USA.
- Marzec-Stawiarska, M. (2016). The influence of summary writing on the development of reading skills in a foreign language. *System*, 59, 90-99.
- Moore, C. ve Lo, L. (2008). Reading comprehension strategy: rainbow dots. *Journal-International Association of Special Education*, 9(1), 124-128.
- Rinehart, D. S., Stahl, S. A. ve Erickson, L. G. (1986). Some effects of summarization training on reading and studying. *Reading Research Quarterly*, 21(4), 422-438.
- Saddler, B. Asaro-Saddler, K. Moeyaert, M. ve Ellis-Robinson, T. (2016). The effects of a summarizing strategy on the written summaries of children with emotional and behavioral disorders. *Remedial and Special Education*. 38(2), 87-97.

- Senemoğlu, N. (2002). *Gelişim, öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya*. Ankara: Gazi Akademi.
- Tavşanlı, Ö. F. ve Seban, D. (2015). Grafik örgütleyicilerin ilköğretim 4. Sınıf öğrencilerinin bilgilendirici metinleri çözümlene ve özetleme başarıları üzerine etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 43(43), 85-93.
- Tok, Ş. ve Kandemir, A. (2015). Effects of creative writing activities on students' achievement in writing, writing dispositions and attitude to English. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 174, 1635-1642.
- Ulusoy, M., Altun, D. (2018). Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Yazılı Anlatımlarının Değerlendirilmesi, *Turkish Studies*, 13(27), 1553-1562.
- Ülper, H. (2010). *Okuma ve anlamlandırma becerilerinin kazandırılması*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yazıcı-Okuyan, H. ve Gedikoğlu, Y. G. (2011). Öğretmenlerce üretilen yazılı özet metinlerin niteliksel özellikleri. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 1007-1020.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (8.Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, C., Okur, A. Arı, G. ve Yılmaz, Y. (2008). *Yeni öğretim programına göre kuramdan uygulamaya Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.